

Gayrinizami Harp Tarihi

Emrah Özdemir-Ahmet Özcan

İstanbul, Kronik Kitap, 2022, 315 sayfa, IBSN: 978-625-8431-60-5.

Köksal ALTUNSOY*

Yazar, eserin sunuş bölümünde, gayrinizami harp ile ilgili bütüncül yaklaşımli yayınların sınırlı olduğunu, bu yayınlar ile dünyanın diğer ülkelerinde yaşanmış tecrübeleri aktardıklarını, müteakiben ikinci bir kitap ile Türk askerî tarihi çerçevesinde Türklerin yaşadığı tecrübeleri kaleme alacaklarını belirtmiştir.

Eserin giriş bölümünde, gayrinizami harbin güçsüz olanın güçlü olan karşısında mücadele edebilmesi ve denge kurabilmesinin en etkin yolu olduğu, insanlık tarihinin ilk savaş biçimlerinin dahi gayrinizami olduğu belirtilmektedir. Gayrinizami harp içerisinde değerlendirilen gerilla savaşlarının felsefi ve teorik temellerinin daha çok marksist ideoloji ve ideologlara dayandığı, kurumsal bir çerçeveye Mao Tse-Tung tarafından yerleştirildiği açıklanmıştır. Yazar bu çalışmayla gayrinizami harp tecrübelerini tarihsel oluş sırası içerisinde özetlemekten öte, kavramsallaşma ve teorik temellerin inşa edildiği süreçlere yönelik analitik bir çalışma olarak ortaya koymayı hedeflediğini ifade etmiştir.

Eserin birinci bölümünde, ulusal literatür içerisinde gayrinizami harp üzerine yazılan eserlerin genel değerlendirmesi yapılmıştır. İncelenen kaynakların çoğunun uluslararası literatürdeki mevcut yaklaşımların çevirisinin kısmen uyarlaması olduğu, çeviri kitapların daha çok devrimci sol hareketlere kaynaklık ettiği, Türk yazınının uluslararası literatürü takip ettiği ancak öznel ve özgün çalışmaların ortaya konulmadığı, hazırlanan kitaplarda Amerika Birleşik Devletleri'nin teorik, kavramsal bakış

* Lisans Öğrencisi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Ankara, altunsoy.koksal@hbv.edu.tr

açısının izleri olduğu belirtilmiştir. Yazar ulusal literatürde belirtilen bu eksikliği eleştirel bir analiz ve değerlendirme ile gidermeyi amaçlamıştır.

Eserin ikinci bölümünde, gayrinizami harple ilgili özel harp, gayrinizami harp, konvansiyonel olmayan harp, düşük yoğunluklu savaş/çatışma, gerilla harbi, terörizm, ayaklanma, yeni savaşlar ve ayaklanmaya karşı koyma, gayrinizami kuvvetler ve karşı harekât kavramlarının kullanıldığı, kullanılan bu kavramların zaman dilimi içerisindeki konjonktüre, kullanan tarafın kültürel ve siyasal bakış açısına göre farklılık gösterdiği vurgulanmıştır. Tarihsel süreçte farklı ülkeler gayrinizami harp konusunda ciddi tecrübelerle sahip olsalar da güncel literatür, hakimiyetin Amerika Birleşik Devletleri ordusu ve akademik çevrelerinin elinde bulunduğunu belirtmiştir. Gayrinizami harp konusunda Türkçe literatürdeki kavram karmaşıklığı için uluslararası literatürün kapsamlı bir incelemesi yapılarak ve yerel tecrübelerin dahil edilerek özgün bir literatür ortaya konulmasının gerekliliği ifade edilmiştir.

Üçüncü bölümde, modern savaşlar öncesi dönem ile ilgili kısa örnekler ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Modern toplumların henüz gelişmediği, örgütlü orduların ortada olmadığı dönemlerde insanlık tarihinin ilk savaşlarının bir zorunluluk olarak gayrinizami harp tarzında gerçekleştirildiği, M.Ö. 15. yüzyılda Orta ve Doğu Karadeniz bölgesinde yaşamış olan Kaşkalar tarafından Hititlere karşı kullanılan askerî taktiklerin gerilla harbinin ilk örnekleri olabileceği, M.Ö. 5. yüzyılda Çin’de yaşamış ünlü asker ve filozof Sun Tzu’nun “*başarılı zafer hiç savaşmadan elde edilendir, bu amaçla aldatma, ittifak kurma ve dolaylı tutum gibi doğrudan savaşmayan alternatif yollar bulunmaktadır*” dediği belirtilmiştir.

Dördüncü bölümden on yedinci bölüme kadar modern dönemlerdeki gayrinizami harp tecrübelerinden Napolyon’un yarımada seferi, Amerikan iç savaşı, Balkanlar, Sömürge tecrübeleri, Birinci Dünya Savaşı’nda Alman ve İngiliz tecrübeleri, İkinci Dünya Savaşı’nda gayrinizami harp, Mao Tse-Tung ve Çin tecrübesi, Malaya ve İngiliz tecrübesi, Viyetnam ve Cezayir’de Fransız tecrübeleri, Kore ve Vietnam tecrübeleri, Kıbrıs’ta gayrinizami harp tecrübeleri, Maoist ayaklanma hareketleri ve Latin Amerika deneyimleri, şehir gerillası, dini istismar eden şiddet hareketleri, Irak ve Afganistan’da ayaklanmaya karşı koyma, hibrit tehditler ve gayrinizami harpte güncel durum incelenip kendilerine has özellikleri vurgulanarak gayrinizami harpte başarının, sahip olunan güçten ziyade mücadelenin sürdürülmesine yönelik irade ve kararlılığın devamına bağlı olduğu örneklerle açıklanmıştır. Ayrıca kelime anlamı küçük savaş olan gerilla harbinin kavram olarak ilk kez 1808-1814 yılları arasında Napolyon’un yarımada seferi sırasında Fransızlara karşı düzensiz İspanyol gruplarının uyguladıkları taktikleri adlandırmak için kullanıldığı ifade edilmiştir. Güncel durumda Afganistan, Irak, Libya, Suriye ve Somali tecrübelerinin bize gösterdiği gibi artık devletler arasında askeri mücadelenin, konvansiyonel savaşlar üzerinden olmayacağı ve daha çok devlet dışı aktörler arasında ya da bu aktörlerle devletler arasında çatışmaların yaşandığı bir döneme girildiği belirtilmiştir. Konvansiyonel harp unsurlarının (ağır silahlar, uçaklar, insansız teknolojiler, uydu, istihbarat, haberleşme vb.) gayrinizami harp unsurlarının desteğini sağlama maksatlı aynı savaş ortamında bir arada kullanılmaya ve hatta yeni konvansiyonel savaş yaklaşımı olarak

kabul edilmeye başlandığı söylenebilir. Savaşların konvansiyonel karakterlerini büyük ölçüde geride bırakarak yerine gayrinizami harp unsurlarının savaşın yeni ve baskın karakteri haline geldiği belirtilmiştir.

Yazar, eserin sonuç bölümünde; temelinde uzun soluklu yıpratma taktiğini esas alan gayrinizami harp yaklaşımının baskın ve sabotaj yoluyla düşmanı hedef alırken halk desteğine de büyük önem verdiğini; yeni yaklaşımda eğitim, silah, teçhizat, bilgi, istihbarat ve politik odaklı bir bakış açısına doğru evrildiğini (hibrit savaş) ifade etmiştir. Eserin 12'nci bölümünde, Türk gayrinizami harp teşkilatçılığının önemli örneklerinden olan ve Rumların saldırgan tutumları karşısında kurulan Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatının kuruluşu ve verdikleri mücadele anlatılarak esere ayrı bir zenginlik kazandırılmıştır. Kavramlar ve konular olabildiğince sadeleştirilerek/ayıklanarak anlama kolaylaştırılmış, konular resimlerle desteklenerek görsellik katılmıştır. Eserde, bir sonraki çalışmada Türkiye gayrinizami harp tarihi ile ilgili çalışma yapılacağı belirtilmesine rağmen, eserin kapsayıcı olması bakımından Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye gayrinizami harp tarihine dair başlık açılmaması eksiklik olarak görülmektedir. Sonuç olarak, eserde gayrinizami harp kavram ve anlayışının mümkün olduğunca sade bir dille bütünlük içerisinde ele alınması, literatür taraması açısından zengin olması, konu hakkında daha önce yayımlanmış Türkçe eserlerin kısıtlı olması nedeniyle bu konuda bilgi sahibi olmak isteyen, araştırma yapan okurlara eserin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.